

УДК 338.439.5:664.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

EFFICIENCY OF PRODUCTION OF GRAIN AND WAY OF HER INCREASE

Sulima N.N. / Суліма Н.М.

s.e.s., as prof. / к.е.н., доц.

Masiuk V.I./ Масюк В.І.

student /студент

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
Kiev, 15 Heroiv Oborony Street, 03041*

*Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
Киев, ул. Героев Обороны 15, 03041*

***Анотація.** В роботі розглянуто динаміку рівня виробництва та економічної ефективності виробництва зерна в сільськогосподарських підприємствах, а також шляхи їх підвищення.*

***Ключові слова:** виробництво зерна, економічна ефективність виробництва зерна, шляхи підвищення економічної ефективності виробництва зерна.*

Зернове господарство займає базове місце у сільськогосподарському виробництві країни та гарантує її продовольчу безпеку, саме тому воно вважається галуззю стратегічного значення. Нарощування обсягів виробництва зерна, досягнення стабільності і ефективності виробництва мають стратегічне значення для підйому національної економіки та подолання кризового стану ряду суміжних галузей.

Посівні площі зернових культур за період 2005-2017 рр. дещо коливались і у 2017 році становили 14,5 млн. га, урожайність – 42,5 ц/га і валовий збір зерна – 61,9 млн. т (табл. 1).

Абсолютний розмір посівних площ зернових культур в Україні та їх питома вага в загальній посівній площі залишаються майже стабільними на протязі останніх десятиліть. У структурі посівних площ зернових культур за 2005-2017 рр. озимі зернові в середньому за рік займають близько 48,0 %, ярі зернові та зернобобові – 52,6 %. В складі озимих зернових, як і раніше, найбільші площі зайняті під озимою пшеницею – 78,5 % від загальної площі

Таблиця 1

Динаміка розвитку виробництва зерна
(усі категорії господарств)

Показник	2005р.	2010 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Зібрана площа, тис. га	14605	14575,7	14640,9	14337,1	14560,3
Урожайність, ц/га	26,0	26,9	41,1	46,1	42,5
Валовий збір, млн. т.	38,0	39,3	60,1	66,1	61,9

озимих зернових культур. Серед ярих зернових ячмінь становить 50,5 %, зернобобові – 4,9 %.

Сільськогосподарські підприємства за останні роки дещо скоротили виробництво зернової продукції. Проте їх питома вага у загальному виробництві зерна залишається високою і у 2017 р. становить 77,4 % (табл.2).

Таблиця 2

Виробництво зерна в Україні за категоріями господарств, тис. т

Показник	2005р.	2010 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Усі категорії господарств у тому числі:	38015	39270,9	60125,8	66088,0	61920,0
сільськогосподарські підприємства	28790	29779,3	46506,6	52022,2	47910,0
господарства населення	9225	9491,6	13619,2	14065,8	14010
Питома вага сільськогосподарських підприємств у виробництві зерна,%	75,7	75,8	77,3	78,7	77,4

Економічна ефективність визначається відношенням результату до понесених витрат на його досягнення і характеризується системою натуральних і вартісних показників. Система показників економічної ефективності виробництва продовольчого зерна включає такі показники, як урожайність, продуктивність праці, собівартість і ціна реалізації 1 ц зерна, прибуток на 1 ц

зерна, рівень рентабельності. Водночас при визначенні економічної ефективності виробництва фуражного зерна є певні особливості. Система показників економічної ефективності включає: урожайність, вихід кормових одиниць та перетравного протеїну з 1 га посіву, затрати праці на 1 ц зерна та на 1 ц корм. од., собівартість 1 ц зерна та 1 ц корм. од., чистий дохід на 1 га посіву кормових культур.

Про рівень економічної ефективності виробництва зерна в Україні свідчать дані таблиці 3.

Таблиця 3

Економічна ефективність виробництва зерна в сільськогосподарських підприємствах України

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Урожайність, ц/га	43,8	50,0	45,6
Собівартість 1 ц зерна, грн.	203,67	246,94	301,73
Ціна реалізації 1 ц, грн.	291,38	340,22	377,16
Прибуток на 1 ц зерна, грн.	87,71	93,28	75,43
Рівень рентабельності, %	43,1	37,8	25,0

Собівартість 1 ц зерна в останні роки має тенденцію до зростання. Зокрема з 2015 р. до 2017 р. вона зросла у 1,5 рази, при цьому ціни за цей же період також мали тенденцію до зростання. У 2017 р. ціна реалізації становила 377,16 грн., а собівартість 1 ц зерна 301,73 грн., що обумовило рівень рентабельності 25,0 відсотка.

Виробництво зерна в Україні є досить рентабельною галуззю сільського господарства і основний вплив на формування її рівня мають собівартість 1 ц зерна і ціни реалізації.

Істотне збільшення обсягів виробництва зерна та підвищення економічної ефективності зернового господарства є необхідною умовою забезпечення

населення продуктами харчування, а також піднесення ефективності виробництва інших видів продукції сільського господарства та зміцнення фінансового стану підприємств.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують подальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції, передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

Підвищення економічної ефективності виробництва зернових культур - це з однієї сторони, максимальне збільшення виробництва продукції, а з іншої - систематична боротьба за економію. Чим більше виробляється продукції і менше витрачатиметься ресурсів на її одержання, тим ефективніше виробництво і більша сума прибутку в господарствах.

Литература:

1. Економіка сільського господарства: Навчальний посібник / С. М. Рогач, Н. М. Суліма, Т. А. Гуцул та ін. – Київ: ЦП "Компринт", 2018. – 517 с.

Abstract. The grain growing occupies a base place in the agricultural production of country and guarantees her food safety, it is considered for this reason industry of strategic value.

Sowing areas of grain-crops for period 2005-2017 some hesitated and in 2017 presented 14,5 millions and, productivity - a 42,5 metric centner from 1 hectare and gross collection of grain is 61,9 million т.

Agricultural enterprises in the last few years something was shortened production of grain-growing goods. However their specific gravity in the general production of grain remains high and in 2017 presents 77,4 %.

A prime price 1 ц of grain in recent year has tendency to the increase. In particular from 2015 to 2017 it grew in 1,5 times, here prices for the same period also had a tendency to the increase. In 2017 the cost of realization presented a 377,16 грн., and prime price 1 ц of grain a 301,73 грн., that stipulated the level of profitability of a 25,0 percent.

A production of grain in Ukraine is cost-effective enough industry of agriculture and basic influence on forming of her level is had prime price 1 ц of grain and cost of realization.

Key words: *production of grain, economic efficiency of production of grain, ways of increase of economic efficiency of production of grain.*

References:

1. *Ekonomika silskogo gospodarstva: Navcalnui posibnuk/* S.M. Rogac, N.M. Sulima, T.A. Gutsul ta in. - Kyiv: CP "Komprint", 2018. – 517 p.

Стаття відправлена: 25.11.2018 г.

© Суліма Н.М., Масюк В.І.